

Welkom!

Workshop 'begeleiders en vrijwilligers coachen' –
Bouwen aan BOA

Sarah Vorskemans – pedagogisch ondersteuner
Leen Dom - onderzoeker
Onderzoekscentrum Pedagogie in Praktijk

KdG Research

Karel de Grote Hogeschool

Waarom is dit voor jou een interessant thema?

Wat willen we vandaag vertellen?

1. Achtergrond en uitgangspunten van de trajecten met begeleiders middagopvang en voor- en naschoolse opvang?
2. Hoe hebben we beide trajecten vormgegeven?
3. Wat hebben we gedaan?
4. Wat leerden we?

Vragenrondje:

Denken – Delen – Uitwisselen

Vraag 1:

Op welke vlakken herken je diversiteit bij de begeleiders in de buitenschoolse opvang – voor- en naschoolse opvang – middagopvang op school?

Vraag 2:

Wat denk je dat deze begeleiders vooral nodig hebben?

Informatie uit 2 projecten

1. Onderzoek refters en speelplaatsen

Actie-onderzoek met als doel het versterken van de begeiderstijl van middagbegeleiders

2. Krachtig-Samen

Naar een kwalitatieve buitenschoolse opvang door intervisie en coaching van begeleiders

Een belangrijke maar moeilijke taak

*Die naschoolse opvang, dat maakt deel uit van het kind zijn dag. Wij zijn het eerste aanspreekpunt, de eerste die vraagt: 'hoe is het geweest op school?' Hoe is uw toets geweest?' Die komen toe, in de winter een tas soep, een boterham. Dat is voor een kind een stuk thuiskomen.
(coördinator IBO)*

's Morgens zet ik die af. Ik zie die juf amper. Ook 's avonds op school, dan zijn al die ouders daar tegelijkertijd. In de Kinderclub is het meer één voor één. Echt van mens tot mens contact is hier veel meer. (mama IBO)

*"Kinderen kijken naar op ons. In mijn vorige school was dat nog veel erger dan hier. Hoe ik daarmee om ging? Ik bouwde een muurtje rond mij. Ik verschulde mij ook achter administratief werk."
(middagbegeleider)*

*"Kinderen zijn soms echt onrespectvol en onbeleefd. De beste manier om daarmee om te gaan is te laten zien dat het je niet kan raken"
(middagbegeleider)*

*“Je hebt er heel veel genot van, omdat eigenlijk de kindjes, die zijn **dankbaar**. Het is echt een plezier zolang je het kunt doen, ik vind dat wel heel leuk.”*

gemotiveerd

vertrouwensband
met kinderen

*“Wij zijn de constante. Gelijk als met G. hebben wij **een hele goede band** en als je ziet dat die het moeilijk heeft, dan komt die en dan komt die niet voor een babbel te doen, maar die komt gewoon bij mij staan. Het is genoeg. Dan moet je niets zeggen, je moet niets vragen, gewoon van hem makker en dat is genoeg voor hem.”*

*“Wat ik plezant vind, op de duur beginnen de kinderen, in het begin zei de ene dank u of **een alsjeblieft** en nu beginnen die dat allemaal te zeggen. Niet altijd, maar af en toe en dat vind ik eigenlijk wel belangrijk, dat streelt mijn ego wel een beetje, als ik zo een ding hoor. Ik vind dat wel leuk.*

opvoedende
rol

*“Ik moet wel zeggen, als ik de middagpauze doe, het zijn altijd dezelfde kinderen die boel zoeken. Dus dan moet je eigenlijk proberen diplomatisch te zijn... Dagen ging dat, dat ik zeg komaan en je geeft hun hun verantwoordelijkheid en dan ging dat beter, ze waren vriendelijker en alles, maar de dag erop was het weer om zeep. Het is **constant bemiddelaar spelen**. “*

“We zijn de gendarmen van dienst.”

Omgaan met
ruzies en
moeilijk gedrag

*“Ik heb dat dan tegen de juf gezegd, maar ik dacht eigenlijk had je dat zelf moeten oplossen. Maar het ging op dat moment niet. **Er lopen nog zoveel andere kinderen rond.**”*

“Ik kan er toch moeilijk achter lopen als ze weglopen als ik iets zeg. We zijn een beetje machteloos dan hè.”

*“Maar je bent dan vijf minuten bezig en die anderen komen dan ondertussen en dat is naar het toilet dan, dan geraakt uw probleem niet opgelost.” “Dat is. Op zich staan we met **te weinig mensen** op de speelplaats.” “Soms gaat dat vanzelf en soms moet je uw eigen in tien snijden.”*

te weinig
mensen

*“Meer volk. Volk inzetten, dat is het enige dat je kunt doen, want dan kun je begeleiden. **Nu kun je alleen maar overzien.**”*

*“In mijn andere scholen stonden de leerkrachten nog een stuk mee op de speelplaats, dus konden wij effectief aan de WC's onze post gaan pakken. En dan zeggen we: ‘maar jij bent hier al geweest’. Maar dat gaat hier niet. Dat vind ik soms wel spijtig omdat **je niet kunt bewerkstelligen wat er gevraagd wordt om te doen.** Dat is eigenlijk soms wel frustrerend, vind ik.”*

*“Dat is het probleem ook, je moet een stuk discipline aanleren, beleefd zijn, want dat lukt niet altijd. Ten eerste **we zijn niet de juffen**. Naar ons luisteren ze minder.”*

Respectloos
gedrag

*“Dat zeggen ze dikwijls, **ik moet naar u niet luisteren**. Pardon? Jij bent geen juf hier. En dan?”*

*“Dat ik denk dat dat gewoon door de leerkrachten zelf klassikaal al eens mag aangegeven worden: dat al de juffen die dat hier helpen, eender of dat die hier continu staan of eens een keer mee komen helpen of dat daar evengoed moet naar geluisterd worden en dat daar evengoed **respect** moet aan worden gegeven.”*

*"Ik vind niet dat wij alles moeten weten. Maar als er **belangrijke dingen zijn waar wij ook kunnen op letten**, zou ik dat toch graag weten. (...) Gewoon eens zeggen. Je moet hem wat in het oog houden want het gaat thuis moeilijk."*

meer
communicatie
met leraren

*"Of gewoon als je die gaat halen om te gaan eten en die hebben juist taart gegeten voor een verjaardag ofzo, dan moet ik niet tegen die kinderen staan zagen van 'bokes opeten' want die hebben juist cake gegeten. Maar **als je het niet weet**. Dat is het."*

**Refers en
speelplaatsen -
traject
middagbegeleiders
coachen**

Doel en uitgangspunten

- Deel van actie-onderzoek in één school: een stressvrije middagpauze
- Gekozen thema: begeleiding en begeidersstijl tijdens de speeltijd
- Actie: een coachings- en professionaliseringstraject voor de middagbegeleiders opzetten
- Doel: versterken en waarderen

Doel en uitgangspunten

- Vijf middagbegeleiders met verschillende profielen
- Observaties
- Inhoudelijke themasessies
- Individuele werkbegeleiding
- Intervisie

- Feb-juni 2022 – 10 werkdagen aan begeleiding

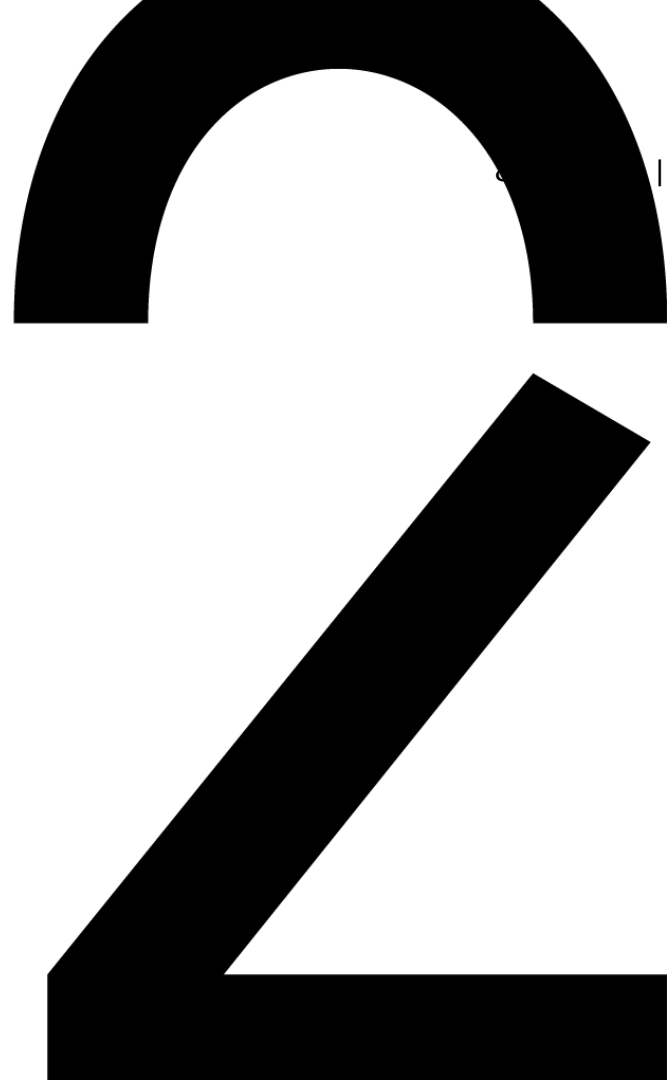
Uitspraak directie

Meer aandacht en opvolging: wat hebben begeleiders nodig om tijdens de middagbegeleiding hun job nog graag te doen.

De directie legt haar begeleiders zelf uit dat ze om verschillende redenen wil dat dit traject slaagt:

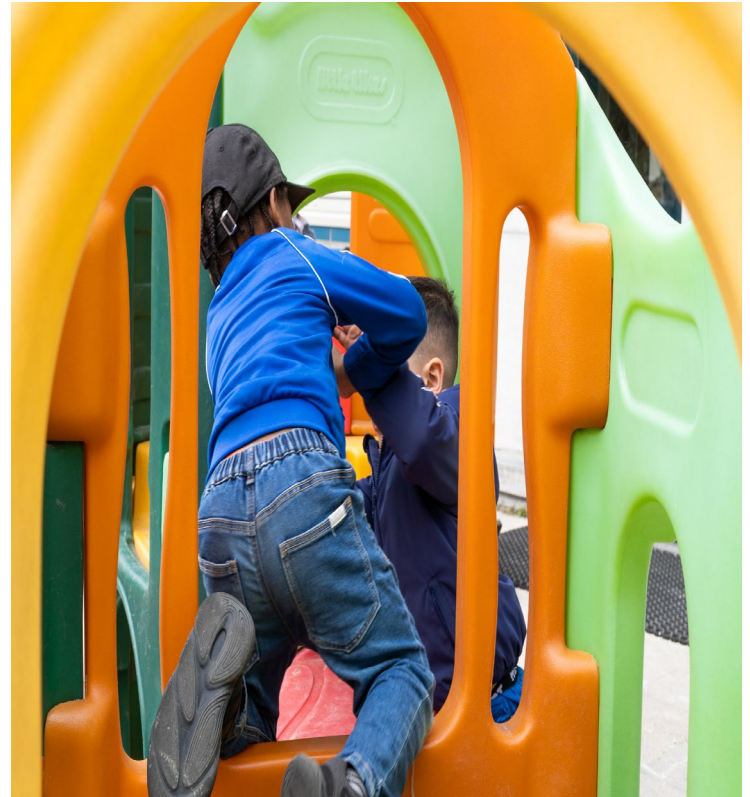
- Welzijn vrijwilligers
- Minder personeelwissel
- Langer willen en kunnen blijven werken

**Hoe hebben we dit
traject vormgegeven?**

Grote lijnen

- **Kennismaking en vertrouwensband opbouwen**
- **Inhoudelijke thema's:**
 - o Welbevinden en betrokkenheid van kinderen
 - o Autonomie van kinderen
 - o Noden van kinderen detecteren
 - o Assertiviteit – gezag uitoefenen
 - o Conflicthantering bij kinderen: wanneer kom je tussen
 - o Straffen en belonen
- **Methodieken:** focusgesprekken, reflecteren, pedagogisch documenteren, WANDA

Een glimp uit de realiteit

8/06/2023

Tijdens de kennismaking namen de begeleiders mij mee in de realiteit

- 244 leerlingen
- Soms staan ze maar met 2 in voor de speelplaatsbegeleiding, soms staan ze er alleen voor
- Er zijn regels opgelegd door school
- Er zijn regels die de vrijwilligers zelf hebben gemaakt

Nieuwe autoriteit

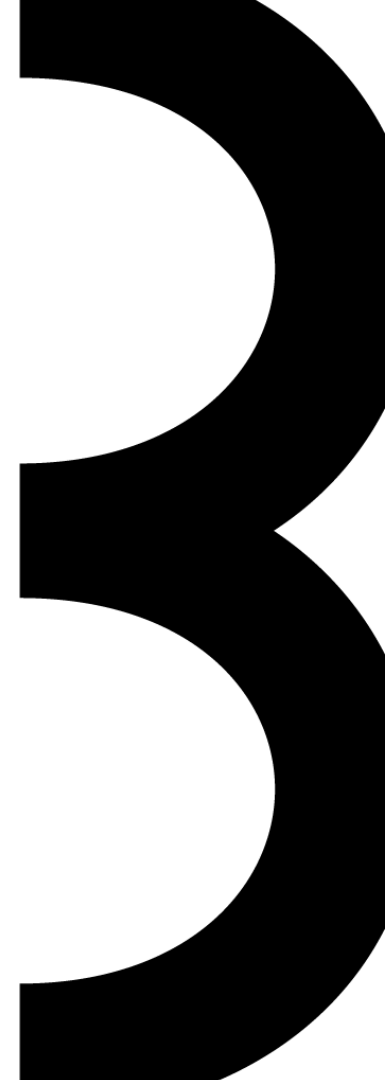
Het theoretisch kader tijdens dit traject

Nieuwe autoriteit is **geen methodiek** maar wel een **model**. Het is een **manier van kijken** naar problemen en oplossingen. Het zet in op de relatie tussen ouders, kinderen, professionals. Het wil van opvoeden een collectief geheel maken en de hulpeloosheid van de opvoeders/ouders verminderen.

Het gaat over de **controle over jezelf, wat je zelf kan doen**. Het geeft richting maar geen concrete technieken. Het gaat over **actief op zoek gaan naar steun uit de omgeving** voor de opvoeders/ouders.

Nieuwe autoriteit gaat uit naar wat kan ik zelf doen: **focus op handelen van autoriteitsfiguur, niet op veranderen van gedrag van een ander**. Het gaat over zoeken en bij elkaar brengen van mensen die ouder/opvoeders vertrouwen. Het gaat over vragen naar steun in het omgaan van moeilijk opvoedingssituaties.

**Wat hebben we
gedaan?**

Aanpak pedagogisch ondersteuner

Observeren

Kijken naar wat er gebeurt tijdens bepaalde momenten van de dag. Observeren volgens buikgevoel versus via een schema.

Focusgesprekken

Wat leeft er? 3 manden methodiek van nieuwe autoriteit. Observatie bespreken met begeleiders.

Coaching begeleidersstijl

Tijdens focusgesprek theorie en info geven over begeleidersstijl

Observatie en werkvloerbegeleiding aan de hand van directe terugkoppeling tijdens observaties

Observeren

Stap 1:

- Observeren met observatieschema – vergelijken met onze eigen bevindingen
- Gesprek met de begeleiders: bevragen van noden – focusgesprek of enkele individuele gesprekken

Stap 2:

- Actief met elke begeleider een middag (=1u) meelopen – werkbegeleiding – achteraf directe terugkoppeling

Stap 3:

- Aanpak bespreken met onderzoekers – brainstorm van vervolg traject – inleeswerk/opzoekwerk

Stap 4:

- Ongeveer 3 groepssessies van telkens een uurtje met middagbegeleiders). Daartussen opdrachten geven voor de begeleiders – werken met casussen -reflecteren – uitwisselen.

Tussendoor telkens 1 middag langgaan

Focusgesprek met 3 mandenmethodiek

Stap 1: een overzicht maken welke gedrag er is dat zij als storend ervaren tijdens hun middagbegeleiding.

Stap 2: alle gedrag noteren

Stap 3: elke begeleider kreeg 6 stickers. Ze mochten elke sticker achter gedrag kleven waar ze moeite mee hebben en waar ze graag direct actie in willen.

Waar de meeste stickers kleven geeft een overzicht waar de begeleiders het eerst aan willen werken en samen over willen nadenken om een oplossing voor te bedenken.

Handwritten notes on a grey background, featuring several items with colored bar icons (yellow, blue, red, green) and red circles highlighting specific parts. The notes are:

- op elkaar slaan V/A/B
- Klikken
- elkaar haak trekken
- uitsluiten
- GSM gebruik
- Je bent mijn baas niet
- Schelden in andere taal
- Gebaren (Middelen vinger)
down
- Spuren

Inchecken begeleiders

8/06/2023

- Contact maken en verbinden met de begeleiders.
- De 'waterlijn' laten zakken en daarmee het vertrouwen en de veiligheid bij elke begeleider vergroten.
- Onuitgesproken issues of problemen boven water krijgen.
- Relaties verdiepen.

WANDA met begeleiders

8/06/2023

Waarderen, **AN**alyseren en **DA**den.

Wat kwam er uit de reflectie?

Verbinding tussen vrijwilligers en jongeren creëren

- Interesse tonen in de jongeren
- Connectie zoeken in plaats van (vaak/alleen/altijd) in te spelen op negatief gedrag
 - o Negatieve aandacht is ook aandacht, proberen om te draaien naar positieve aandacht
- Door te werken aan vertrouwensband kunnen vrijwilligers vragen stellen, interesse tonen en gesprekken voeren met de jongeren
 - o Door kleine leuke gesprekken kunnen de jongeren positieve aandacht krijgen
 - o Gesprekken kunnen ervoor zorgen dat ze al niet in elkaars haren vliegen of zich vervelen
- Samen zoeken naar hoe de jongeren zich kunnen bezighouden op de speelplaats

Evalueer en reflecteer in De Speelvogel

“Wanneer vrijwilligers meer verbinding zouden moeten zoeken met de leerlingen zouden wij (directie) dat ook met onze vrijwilligers moeten doen: verbinden met elkaar.” (directeur Speelvogel)

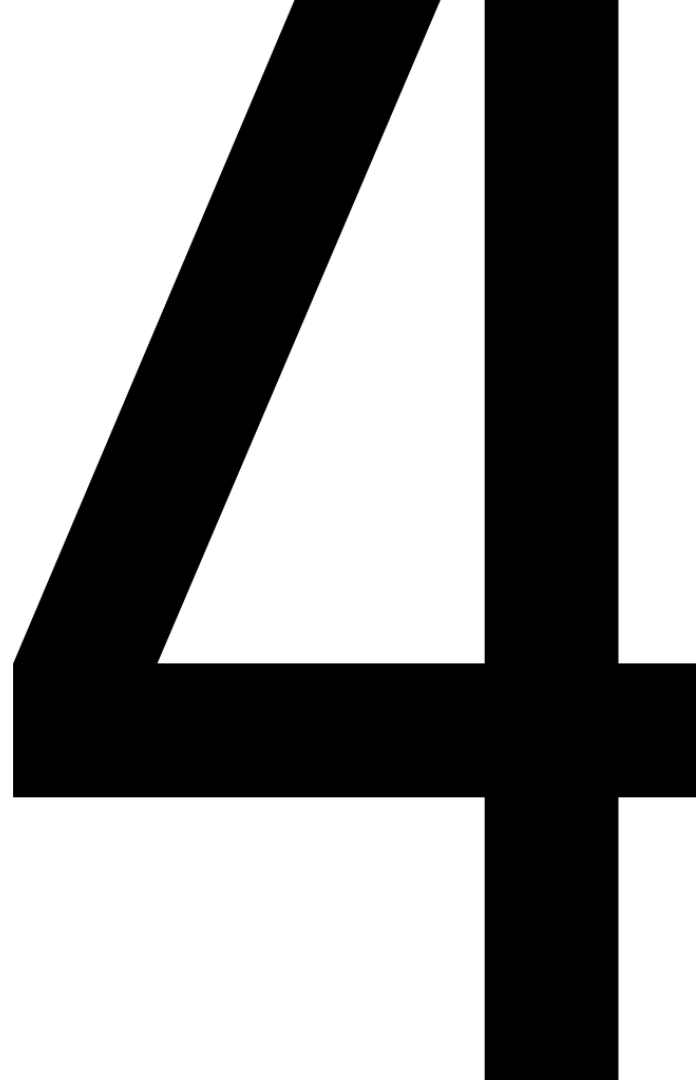
“Het eerste wat in mij opkomt als ik denk aan dat traject met Sarah is dat ik meer zelfvertrouwen gekregen heb.” (vrijwilliger Speelvogel)

“Wat ik vooral belangrijk vind is dat we de tijd genomen hebben om uit te zoeken wat er anders kan. We zijn deze keer niet in ad hoc oplossingen gevlogen” (directeur Speelvogel)

“Ik heb geleerd om meer naar het kind te kijken, te luisteren, een beetje snappen van waaruit een agressie komt” (vrijwilliger Speelvogel)

Krachtig samen: Waarom dit traject

Doel en uitgangspunten

- Opzetten van een coachingstraject voor begeleiders van voor- en naschoolse opvang op school.
 - Versterken van de pedagogische, didactische en organisatorische competenties van begeleiders
 - Door intervisie, begeleiding en het aanreiken van good practices
- Onderzoeken van de effecten van de aanpak en formuleren van beleidsaanbevelingen.
- Betrekken van de scholen door hen op de hoogte te houden

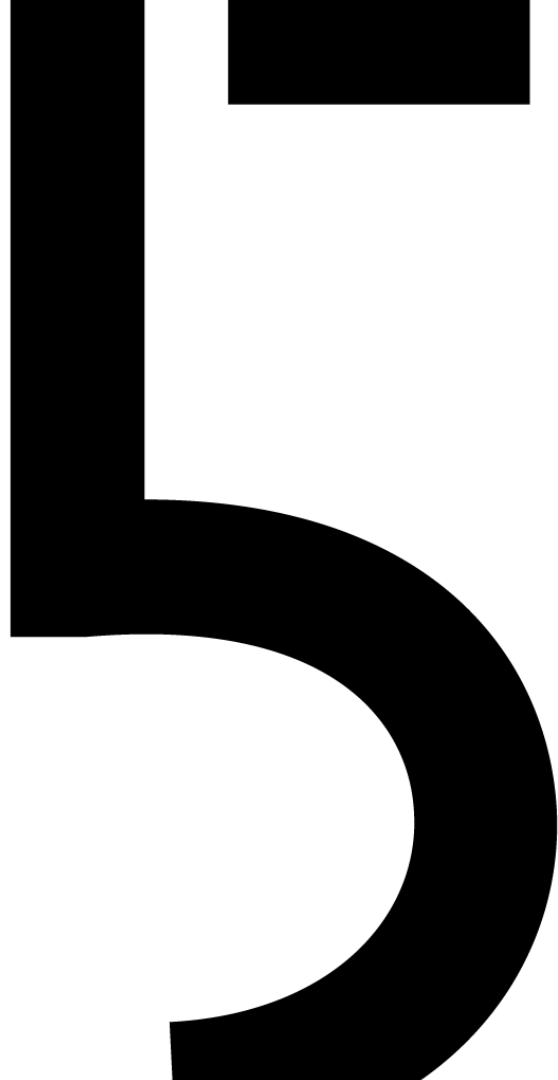

Doel en uitgangspunten

- Vertrekken van de noden van kinderen
- Recht op rust èn stimuleren van talenten
- Laagdrempelig
- Participatief en waarderend
- Aanzetten tot reflectie
- Afwisseling van coaching, intervisie en inhoudelijke ondersteuning

**Hoe hebben we dit
traject
vormgegeven?**

-
- Coachen van 14 begeleiders
 - Telkens in een andere school in Mechelen
 - Gestart met een introductiesessie: kennismaken en thema's afspreken
 - Vervolgens uitwisseling en inhoudelijke sessies, intervisie en individuele coaching
 - Een bezoek aan Kamp Zuid
 - Onderzoeker denkt mee na, volgt op en onderzoekt op het einde of de aanpak werkt.

**Wat hebben we
gedaan?**

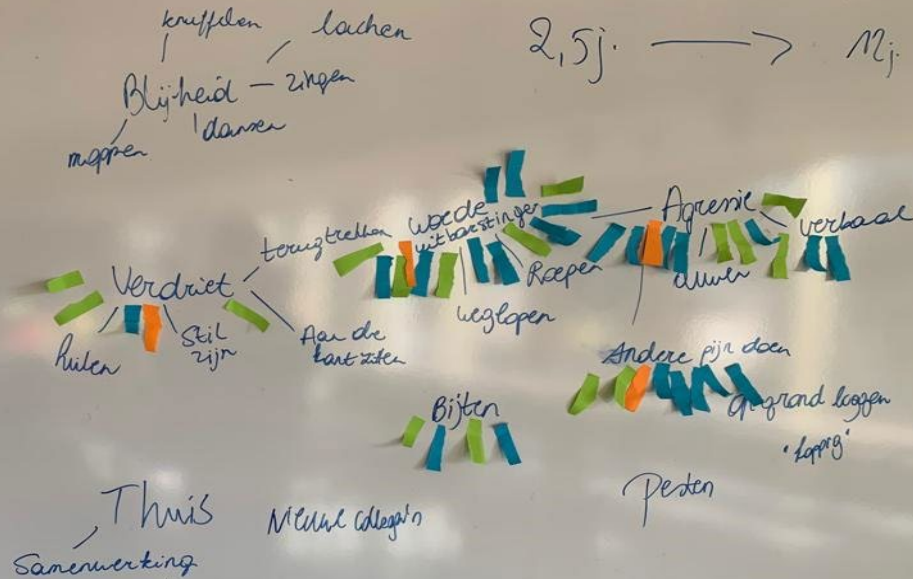

-
- 6 sessies telkens op een andere school in Mechelen
 - Inhoudelijke input over thema's als emotionele ondersteuning, grensoverschrijdend gedrag, diversiteit
 - Intervisiemomenten
 - 2 individuele telefonische/ online coachings indien gewenst
 - Bezoek Kamp Zuid
 - Sessie met directie

-
1. Omgaan met **pubergedrag** uit 5de en 6de leerjaar (verliefdheid, zoenen, ...)
 - a. Hoe ga je hier gepast mee om?
 - Nood aan tips
 2. **Gevarieerd / nieuw / aangepast spelaanbod voor oudere jongeren** (5de, 6de leerjaar)
 - a. Op zoek naar nieuwe ideeën en inspiratie
 - Nood aan inspiratie
 3. **Pestgedrag** in een groep (kinderen tegenover begeleiding of kinderen tegen elkaar)
 - a. Hoe ga je hiermee om?
 - b. Wat doe je/hoe begeleid je zulk gedrag?
 - Nood aan tips / uitwisseling
 4. **Grensoverschrijdend gedrag**
 - a. Wat doe je als je info te weten komt van een thuissituatie?
 - b. Welke vragen mag je stellen aan een kind?
 - c. Wat doe je met informatie dat een kind met je deelt?
 - d. Hoe reageer je?
 - Nood aan tips / uitwisseling
 5. **Emotionele ondersteuning**
 - a. Hoe omgaan wanneer je te maken hebt met kinderen die verdriet hebben door scheiding ouders?
 - b. Hoe omgaan met bepaalde gedragingen die voortkomen uit problemen (al dan niet van thuis uit: scheiding, ziekte, ...)
 - c. Hoe stel je grenzen en ben je toch emotioneel beschikbaar voor een kind?
 - Nood aan tips / uitwisseling / WANDA?
 6. **Sfeerbewaking / regels en afspraken**
 - a. Hoe doe je dat?
 - b. Omgaan met drukte?
 - c. Autoriteit? Waarden en normen?
 7. **Culturele verschillen / diversiteit**

Huiswerk
Begeleiding

ouders

**Wat leerden we uit
beide trajecten?**

Kracht van de trajecten

- Samen met de begeleiders: participatief en waarderend
- Leren van en met elkaar: verschillende profielen – intervisie
- Afwisseling van theorie en uitwisseling, praktijk, coaching
- Belang van observatie en werkbegeleiding

Noden van begeleiders

- informatie over kinderen
- een band opbouwen met ouders
- materiaal, mogelijkheden om aanbod te doen
- ruimte en tijd om aandacht te geven aan individuele kinderen
- samenwerking en ondersteuning van directeur en leraren
- professionalisering en vorming

Thema's die leven bij begeleiders

- Grensoverschrijdend gedrag
- Pesten, vechten, schelden
- Psychosociale problematieken van kinderen

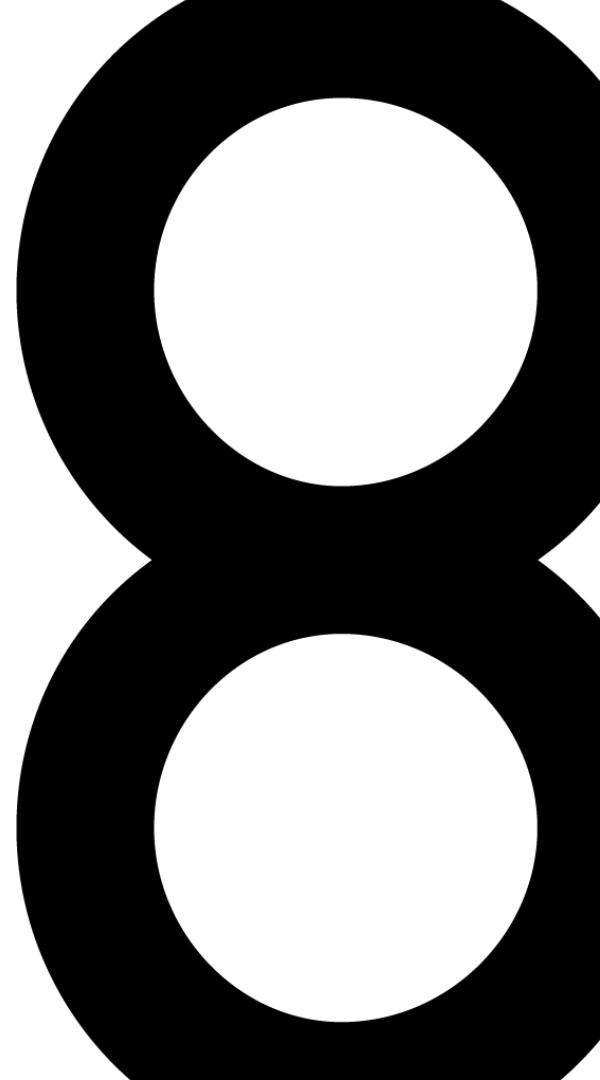

Knelpunten

- Afwegen van nood aan diepgang en tekort aan uren
- Verschil tussen theorie en praktijk: niet makkelijk om sensitieve begeleidingsstijl in de context van naschoolse opvang toe te passen
- Afwezigheden

Meer weten?

Een website met handleiding tools/werkvormen

Op de website een handleiding met tools/werkvormen om met middagbegeleiders te werken aan begeleiderstijl.

[Reftersenspeelplaatsen.kdg.be](https://reftersenspeelplaatsen.kdg.be)

Vragen of bedenkingen?

- sarah.vorsselmans@kdg.be
- leen.dom@kdg.be

Wat neem je mee? Welke vragen heb je nog?

